

Havsöringstid

Text och bild: Jean Jältsten

Havsöringen, en riktig allemansfisk som lockar tusentals med sportfiskare att under vår och höst ge sig ut längs våra kuster. Jean Jältsten, sportfiskeguide i bl a Stockholms skärgård berättar om sitt favoritfiske efter havsöring.

-Det är tiden i vattnet som räknas! Orden är mina egna och besvarar oftast frågan, ställd av mina gäster, angående chansen att fånga en riktigt fin havsöring. Att hela tiden hålla betet i vattnet, att läsa vattnet, strandkanten, botten eller grynnan är a och o när det gäller havsöringsfiske. Att också kasta "prick" på de platser där man tror sig förstå att öringarna håller till ökar förstås chanserna och förkortar tiden mellan huggen. Men också att fiska med drag som fungerar just den här tiden, både vad gäller färg och gång i vattnet. En skicklig öringsfiskare känner sina vatten väl, memorerar intressanta stenar i vattnet eller studerar botten i en viss vik. Har man fått en öring på ett visst ställe betyder det oftast att det är något på botten, antingen en sten, en ståndplats eller en djuphåla som gör att öringarna uppehåller sig där. Kanske är det en s k "passeringsplats", dvs en kant där öringarna stryker förbi i sin jakt på byten. Öringarna i havet är inte så olika öringarna i strömmande vatten. De håller sig till samma platser, år efter år. Hittar man en sådan plats ska man värda den ömt och vittja den lite då och då. Kanske står det en öring där en dag, eller så är det tomt! Så är det - öringsfisket!

ÖRINGARNA FÖLJER STRÖMMINGEN

Bland mina gäster står öringarna högt i kurs. Under sommaren bokar folk in sig för en tur i skärgården efter "Örjan", Stockholmsöringen! Den vanligaste frågan är då:

- När börjar havsöringsfisket? Jag brukar alltid svara samma sak:- Mittan av oktober, eller om du ska vara riktigt säker i början av november! Anledningarna är två! Vattentemperaturen måste sjunka ner ordentligt till ett trivsälläge för att locka in öringarna till kusten och bland öarna, och strömmingen måste komma in i skärgården! Öringarna följer då strömmingen och när den åter går ut, stannar oftast öringen kvar över vintern och övergår till att kalasa på spigg och tångmärlor. Självklart kommer det också riktigt tidigt på säsongen, redan i augusti, in öring som tänker leka, dvs fortplanta sig. De går på sina ingångna spår rakt mot åarna och oftast kan man se de hoppa sina glädjehopp utan att ha en tanke på att hugga på någon typ av konstgjort bete.

När så mitten av oktober kommer har jag oftast, vid t ex gäddfiske, redan sett öringar följa efter en wobbler utan att ta! Det här är ganska vanligt och ibland händer det att om man sätter på en jigg eller en spinnare, så "triggar" det öringens huggreflex tillräckligt mycket för att den ska ta. Förra sommarens finaste Stockholmsöring, en 5-kilos blanking, togs vid abborrfiske i ett strömsatt sund i mitten av augusti på en jigg och gav den lycklige fiskaren en oförglömlig match. Att utrustningen också var avsedd för lätt fiske ger också fångsten en extra krydda!

Plötsligt en dag känns allting rätt! Nätterna har varit frostiga ett par gånger, vinden har legat på både från söder och från norr och rört upp ordentligt med kallvatten. Vattentemperaturen ligger och pendlar mellan 8 till 10 plusgrader och man kan riktigt känna i den råa höstlukten att nu är det havsöringstid!

VAL AV BETE

Dragen jag använder, snabbt slingriga, går i höstens dova färger dvs lila, grått, grönt, svart och olive! Allt för att harmoniera med vattnets mörka färg, himlens grådis och att dagarna blir kortare. Kommer det en lucka i molnen och solen tittar fram, gäller det snabbt att byta till ett silvrigare drag, ett drag som tar tillvara på solens strålar genom vattnet och som förstärker dragets attraktionskraft gentemot öringen. Är det däremot en riktigt mörk himmel använder jag helt svarta drag, oftast enkelt hemmalade med hobbyfärg! Anledningen till att jag började använda svarta drag på hösten är bl a att jag efter en resa till Köpenhamn hittade två stycken helt svarta Sandgrävlingar i en fiskeaffär. Jag pratade med killen i butiken och han berättade att de i Danmark sedan länge har fiskat med mörka, svarta drag och flugor efter havsöring längs kusten och förklarade det enkelt med att ett svart drag mot en mörk himmel ger en bättre kontrast och syns bättre än t ex ett blankt drag. Det fungerar, tro mig! Jag tycker att jag får mer fisk, särskilt i slutet av dagen eller när himlen är helt mörk och när de flesta tycker att nu är det så mörkt att fisken antagligen inte ser något. Det är så många gånger som mina gäster rynkat på näsan när jag har satt på ett av de svarta dragen, och som i nästa stund vill köpa ett på stående fot när det fått en eller flera öringar inom loppet av en kort stund!

En härlig doublé

Svart är helt klart en av mina absolut favoritfärger på hösten!

När sedan vattentemperaturen sjunker ytterligare ner mot 5-6 plusgrader, det brukar vanligtvis hända i senare delen av november, ökar havsöringsfisket dramatiskt. Fisken går då ändå grundare och man kan på meterdjupt vatten få riktigt stora fiskar, både blanka och färgade! Nu gäller fortfarande samma färger, men inslaget av riktigt starka färger t ex fluoroscerande röd börjar i större utsträckning göra sig gällande. Men med sjunkande vattentemperatur tar öringen ogärna ett byte som rör sig alltför mycket! Det är här som Sandgrävlingens och de långa orörliga kustwobblerna kommer in. Deras storhet ligger i att de inte rör sig för mycket och ver-

På väg mot nya mål

En riktig sillätare - 4,5 kg

kar svårfångade! En öring har inte råd att slösa med energi på ett alltför rörligt byte. Tänk om han missar? Då har han gjort av med alldeles för mycket energi. Bättre att gå på en orörlig stång som verkar halvdöd!

När Sandgrävlingen kom till Sverige från Danmark var det inte många som trodde att de skulle bli ett av Sveriges mest populära havsöringsdrag. Själv upptäckte jag draget genom min storebror Pelle, som efter en dags havsöringsfiske med klassikern Lukki besegrats av fiskekompisens röd/svarta Sandgrävling med siffrorna 1-6! Att vi dagen efter gick in och formligen rensade varenda röd/svart Sandgrävling hos vår lokale redskapshandlare behöver jag kanske inte säga, men draget har sedan dess, om och om igen bevisat sin förmåga att fånga fisk och jag har båda mina personrekord både på havsöring och vild havsgående regnbåge att tacka Sandgrävlingen för!

Att fiska på meterdjupt vatten med stora stenar i vattnet, oftast med långsam invevning, kräver också lättare drag. Lämna höstfiskets 25-30 grams drag och gå över till 12-20 grams drag istället. Du kommer ungefär lika långt, men kan kontrollera draget mycket lättare och kasta på de platser där du vill vara på. Direkt efter utkastet: Sträck upp linan så att draget börjar fiska direkt. Se till att draget ligger precis under ytan. Veva långsamt med vevstopp eller korta spödragningar lite då och då. Huggen brukar oftast komma just i ett vevstopp!

Det här fisket pågår sedan under hela vintern så länge det är isfritt och inte alltför kallt. Försök att pricka in dagar då det är första plusdagen

Vårfiske, alla är nöjda och har fått fisk

i luften efter en tids minusgrader. Öringarna känner av det här och passar på att jaga byten, antingen det är småspigg inne i en grund sandvik eller tångmärlor runt stenar. Här kan man också pröva fluga, antingen med dupp eller med flugspö. En klassiker i vintersammanhang är "snöflugan", en vit maraboufluga med små kulögon som vevas in mycket, mycket långsamt med korta stopp som gör att den sjunker ner litet. En slags jiggfluga som fungerar alldeles utmärkt och som gett mig och hela flytringsmaffian i Stockholms skärgård massor av öringar!

ÖRINGFISKE PÅ VÅRKANTEN

Sedan stiger vattentemperaturen sakta men säkert. Det börjar våras! I mars släpper isen och de flesta ligger i startgroparna och väntar in första isfria dagen i sin egen speciella vik! Öringarna går fortfarande grunt, oftast i stora stim bestående av upp till 20-30 fiskar. Hittar man en sådan vik kan man i stort ligga stilla en hel dag och bara vänta in våg efter våg av hungliga öringar. Har man ekolod med vattentemperaturmätare ser man oftast att vattentemperaturen är lite högre inne i viken än utanför. Det här gör att småfisk och märlor samlas i massor och öringen är inte sen att följa efter. Roligare fiske än så här finns inte, tycker jag och gladast blir man när alla i båten får känna på öring t om de som aldrig har hållit i ett spö förut!

Nu kan man också börja använda de lite slingriga och silvrigare dragen. Dagarna blir längre och solen värmer i ansiktet, det är en härlig tid i skärgården! Min favoritfärg är silver/gult/grönt, en färg som påminner mycket om vattnets färg den här tiden på året: klart och gröngult. Invevningen kan också bli snabbare med korta vevstopp lite då och då! Om öringarna är svårtrugade och bara puffar på draget, byt till ett mindre eller prova en spinnare. Oftast blir öringen efter ett tag van vid dragen men med ett riktigt "ljudbete" kan man locka den att hugga! Öringsäsongen börjar nu kulminera och vi kommer in i slutet av april och början av maj. Vattentemperaturen börjar närma sig +10 grader och strömmingen har

återigen kommit in i skärgården. Här gäller det att hänga på med riktiga strömmingsliknande drag i färgerna silver/blått eller silver/grönt. Gärna lite tyngre drag 20-35 gram för att kunna fiska i branter ner mot strömmingsstimmen, där öringarna går och frossar! Nu kan man också få öringar inne i vassvikarna och det är ofta som mina gäster får strööringar på stora blå/silver wobblers, avsedda för vårgäddorna! Havsöringsäsongen när det gäller riktigt fiske efter skärgårdsöring brukar sedan i slutet av maj avslutas på samma platser där höstsäsongen började. Grynnorna och stenkanterna brukar bli havsöringarnas sista utposter innan de går ner på djupet under dagarna. Självklart kan man fiska under nätterna eller tidiga morgnar när tempen har fallit en aning, men jag brukar säga att den riktiga havsöringsäsongen är över för den här tiden och det är bara att vänta tills vattentemperaturen åter faller!

Jean Jältsten, Skärgårdsguiderna Fiske & Äventyr arrangerar fisketurer hela året om i Stockholms skärgård. Havsöringsäsongen är nov-maj. För info och bokning, ring 070-5120405 eller gå in på www.skargardsguide.nu <<http://www.skargardsguide.nu>>

Catch and release- en självklarhet på lekfärgad öring